

УДК 35:352/354:65.014

С. Вировий

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Досліджено стан, проблеми та перспективи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування. Проведено аналіз та здійснено оцінку інформаційного забезпечення в системі державного управління. Виявлено низку факторів, які гальмують удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень органами державної влади та місцевого самоврядування, окреслено пріоритетні шляхи їх подолання.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційне суспільство.

Поширення інформаційних технологій, глобальний тип систем масової комунікації призвели до утворення глобального інформаційного простору, який спонукає світову спільноту адаптуватися у сучасному інформаційному середовищі та зумовлює перехід до глобального інформаційного суспільства, в якому інформація стає стратегічним ресурсом, а успішна інформаційна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування – необхідною умовою існування та розвитку держави, що і обумовлює потребу підвищення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Проблему ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування досліджували у своїх працях зарубіжні та вітчизняні дослідники: А. Ахременко, Д. Белл, С. Телешун, В. Горбатенко, Ю. Кальниш, Ю. Сурмін та інші. Незважаючи на досить значну кількість праць, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, як один із факторів підвищення ефективності управлінських рішень, залишається недостатньо розробленим та дослідженим.

Метою даної статті – аналіз стану та перспектив розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Демократичний розвиток України, розбудова правової держави, становлення інформаційного суспільства, створення громадянського суспільства вимагають відповідного інформаційного супроводу та ґрунтового аналізу. Від спроможності державного апарату на підставі отриманої інформації формувати стратегічні завдання залежить майбутнє країни, а своєчасне інформування населення сприятиме становленню громадянського суспільства, насамперед через формування відповідних громадських настроїв і уподобань.

Оскільки, для управлінської сфери важливим є не так своєчасне ознайомлення з первинною інформацією, як випереджувальне виявлення проблемних ситуацій і прогноз розвитку подій, саме тому, одним із важливих напрямів інформаційної роботи є інформаційно-аналітична діяльність – особливий напрям діяльності, пов’язаний із виявленням, опрацюванням, збереженням та поширенням інформації переважно у сфері

управлінської, політичної та економічної діяльності [1]. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування необхідно проводити з дотриманням таких принципів:

1. Цілеспрямованості: орієнтація на досягнення конкретних цілей вирішуваних завдань.
2. Системності: комплексний аналіз вирішуваних проблем із урахуванням їх місця, ролі та взаємозв'язків у структурі.
3. Актуальності: відповідність потребам практики, своєчасність отримання та готовності результатів аналітичної діяльності в необхідні терміни, у зручній для замовника формі.
4. Активності: проведення аналітичної діяльності та оформлення її результатів незалежно від запитів користувачів.
5. Ініціативності: виявлення проблем, формулювання завдань і способів їх вирішення.
6. Достовірності: облік істинності вихідних даних аналізу, точності кількісних даних та розрахунків, ступенів об'єктивності та обґрунтованості висновків, оцінок і пропозицій.
7. Об'єктивності: неупереджене ставлення аналітика до дослідження та його результатів.
8. Повноти: використання всього наявного масиву інформації, що стосується справи.
9. Безперервності: постійний моніторинг ситуації.
10. Альтернативності: наявність можливості висловлювати свою думку кожним учасником процесу.
11. Гнучкості: швидка адаптація до змін ситуації.
12. Обґрунтованості: отримання аргументованих результатів.

Особливого значення питання ефективності інформаційної діяльності держави набуває за перехідного періоду та становлення громадянського суспільства. За цих умов інформація як чинник формування нового типу відносин держава-суспільство сприяє формуванню інформаційних потоків про діяльність держави та забезпечує зворотній зв'язок між владою та громадянами, створює умови для їхнього успішного розвитку.

Саме з цією метою створені інформаційні служби (інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе з відповідним апаратом) органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що зобов'язані збирати, аналізувати, обробляти та оперативно надавати інформацію.

Серед найбільших центрів, які здійснюють інформаційне забезпечення державних, урядових, законодавчих гілок влади та регіональних керівників потрібно відзначити Головне управління інформаційної політики Адміністрації Президента України, Раду з питань інформаційної політики при Президентові України, Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації Служби безпеки України, *Управління розвитку інформаційного суспільства та інформаційної безпеки Секретаріату Кабінету Міністрів* України, Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації, комісію з питань гласності та засобів масової інформації Верховної Ради України, Громадську Раду з питань свободи слова та інформації та ін.

Головне управління інформаційної політики є структурним підрозділом Адміністрації Президента України, основним завданням якого є аналітично-інформаційне забезпечення діяльності Президента України щодо формування та реалізації державної інформаційної політики. У своїй діяльності Управління керується Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та відповідним Положенням. До його складу належать такі структурні підрозділи:

1. Управління моніторингу та аналізу медіа-простору:
 - відділ моніторингу вітчизняних і закордонних ЗМІ та Інтернет-видань;
 - відділ моніторингу та аналізу громадсько-політичних подій.
2. Управління з питань взаємодії зі ЗМІ та органами державної влади:
 - відділ із питань взаємодії зі ЗМІ;
 - відділ із питань взаємодії з органами державної влади;
 - інтернет-відділ.
3. Управління Прес-служби Президента України:
 - прес-секретар Президента України – керівник управління;
 - відділ інформаційного забезпечення заходів за участю Президента України;
 - відділ організаційного забезпечення заходів за участю Президента України;
 - відділ технічного забезпечення заходів за участю Президента України.
4. Управління стратегічних ініціатив, яке є структурним підрозділом Адміністрації Президента України. Основним завданням Управління стратегічних ініціатив є інформаційне, аналітичне та організаційне забезпечення діяльності Президента України щодо політичного керівництва і контролю за стратегічно важливими для розвитку та безпеки України проектами [2].

З метою найбільш повного забезпечення права громадян на інформацію, відповідно до пункту 28 ст. 106 Конституції України у квітні 2001 р. Указом Президента було створено *Раду з питань інформаційної політики* як консультативно-дорадчий орган, основними завданнями якої є:

- аналіз ситуації, що склалася в інформаційному просторі України;
- попередній розгляд проектів нормативно-правових актів, що стосуються інформаційної сфери;
- аналіз стану дотримання законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України з питань інформаційної політики;
- розроблення пропозицій та рекомендацій для органів державної влади з питань їх діяльності, спрямованої на забезпечення права громадян на інформацію та свободи діяльності засобів масової інформації, а також вдосконалення взаємовідносин органів державної влади та засобів масової інформації [3].

Міжвідомча комісія з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України є консультативно-дорадчим органом, основним завданням якої є аналіз стану та можливих загроз національній безпеці України в інформаційній сфері та узагальнення міжнародного досвіду щодо формування та реалізації інформаційної політики.

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації Служби безпеки України має основним завданням виконання в межах своєї компетенції контрольно-наглядових функцій щодо захисту інформації, необхідність охорони якої визначена законодавством.

Основна сфера діяльності *Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації* – розроблення та вдосконалення законодавчої бази держави, що регулює відносини в інформаційній сфері, діяльність засобів масової інформації, сприяє утвердженню свободи слова. Для підготовки законопроектів згаданий комітет залучає провідних вітчизняних фахівців у сфері інформаційного законодавства, співпрацює з *Громадською радою з питань свободи слова та інформації*, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом у сфері співпраці громадських організацій з Комітетом Верховної Ради з питань свободи слова та інформації та готує на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації пропозиції щодо основних засад національної інформаційної політики, розвитку інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки України.

Серед потужних закладів, що готують аналітичну інформацію, потрібно відзначити Національний інститут стратегічних досліджень, Службу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади, Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова та інші.

Національний інститут стратегічних досліджень, утворений Указом Президента України № 127 від 04.03.1992 р., основними завданнями якого є:

- організаційне, методичне та наукове супроводження підготовки проектів щорічних послань Президента України до Верховної Ради України;
- наукове обґрунтування, аналіз та оцінка проблем і перспектив суспільно-політичного розвитку України;
- наукове супроводження здійснення Президентом України, Радою національної безпеки і оборони України повноважень у сфері національної безпеки України;
- дослідження проблемних питань економічного, демографічного, соціального, гуманітарного, етнополітичного, воєнно-політичного, зовнішньополітичного, інформаційного, екологічного розвитку України;
- дослідження та моніторинг регіональних аспектів суспільного розвитку;
- наукова експертиза проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, державних заходів соціально-політичного спрямування;
- публікація результатів наукових досліджень, оперативне видання матеріалів з основних напрямів наукової діяльності Інституту [4].

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади – структурний підрозділ Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ), створений 1992 р. для введення в широкий суспільний обіг матеріалів фондів НБУВ, моніторингу й опрацювання зростаючих інформаційних потоків, удосконалення інформаційно-аналітичного обслуговування суспільних інститутів України. Служба – науковий підрозділ, діяльність якого полягає у підготовці інформаційно-аналітичної та аналітично-прогнозної продукції на базі використання інформації електронних і друкованих ЗМІ, усіх видів фондів НБУВ, інших відкритих джерел.

Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова – це недержавний аналітичний центр, заснований в 1994 р., що здійснює дослідження державної політики у таких сферах:

- внутрішня політика;
- державне управління;
- економічна політика;
- енергетика;

- земельні відносини;
- зовнішня політика;
- соціальна політика;
- міжнародна та регіональна безпека;
- національна безпека і оборона.

Аналітичні матеріали цього центру мають високий індекс цитування в українських і зарубіжних ЗМІ та науковій літературі.

Одним із інструментів інформаційної політики держави є впровадження електронного урядування, тобто такої форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій, орієнтованих на задоволення потреб громадян. Метою впровадження е-урядування в Україні є розвиток електронної демократії задля досягнення європейських стандартів якості електронних державних послуг, відкритості та прозорості влади для громадянина, громадських організацій, бізнесу [5].

Впровадження електронного урядування є нагальною потребою у зв'язку із наявністю таких першочергових завдань, як необхідність підвищення:

- рівня довіри суспільства до влади;
- якості державних послуг;
- зниження витрат на утримання державного апарату.

Проте реалізації ідеї е-демократії в Україні протидіють такі фактори, як:

- недостатній освітній рівень частини молоді, яка звертається до Інтернету;
- низький рівень політичної активності молоді у порівнянні з іншими віковими групами громадян;
- складний процес адаптації людей зрілого віку до соціальних інновацій;
- надання переваг громадянами соціальної, а не політичної активності, зокрема – бізнес-активності.

Незважаючи на те, що з метою підвищення ефективності інформатизаційно-аналітичної діяльності схвалено Концепцію Національної програми інформатизації, сформульовані Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 – 2015 рр. та прийнято понад 15 постанов Кабінету Міністрів України, які формують загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплюють право особи на інформацію в усіх сферах суспільного та державного життя України [6], стан інформаційно-аналітичного супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні перебуває на етапі становлення, в процесі якого основним завданням є розробка та впровадження системи аналітичного опрацювання інформації, яка повинна забезпечити високу ефективність роботи органів державного управління та місцевого самоврядування.

Оскільки володіння достовірною та актуальною інформацією поряд із умінням ефективно використовувати ефективні методи її збирання, аналізу та надання, є основою успішної управлінської діяльності та обов'язковою передумовою прийняття ефективних управлінських рішень, а інформаційно-аналітична діяльність у державному управлінні додатково потребує і спеціально здійснюваної професійної діяльності, яка передбачає комплекс видів, форм та методів інформаційної діяльності для збирання, накопичення, обробки та аналізу даних на основі інформаційних технологій з метою обґрунтування прийняття рішень для здійснення організуючого впливу на ті сфери суспільного життя,

що вимагають регулювання через систему органів державної влади шляхом використання повноважень державної влади, то необхідно збільшити кількість вищих навчальних закладів, які б розробляли та вдосконалювали методику проведення аналітичної роботи та готували б фахівців у сфері аналітики, зокрема, державної.

Оскільки стан інформаційно-аналітичного забезпечення перебуває у стадії свого становлення та переживає серйозні труднощі, пов'язані із відсутністю необхідної кількості кваліфікованих фахівців, недостатньо систематизованою методологічною базою аналітичних досліджень, тому, з метою підвищення стандартів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування необхідно:

- розробити загальнонаукову концепцію державно-управлінської аналітики, обґрунтувавши її структуру, функції та напрями розвитку;
- підвищити якість підготовки спеціалістів інформаційно-аналітичної діяльності до роботи в умовах інформаційного суспільства;
- впроваджувати електронне урядування.

Література

1. Телешун С. О. Політична аналітика в системі публічного управління [Текст] / С. О. Телешун, С. В. Сьомін, О. Р. Титаренко [та ін.]. — К. : НАДУ, 2008. — 284 с.
2. Інформаційна політика [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ, аспіран., виклад. / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут— 2-ге вид., стер. — К. : [б. в.], 2008. — 663 с.
3. Про Раду з питань інформаційної політики при Президенті України [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 230/2001 від 03.04.2001 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/230/2001>.
4. Про створення Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 127 від 04.03.1992 р. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/127/92>.
5. Концепція розвитку електронного урядування в Україні від 13.10.2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>.
6. Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007 – 2015 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98>.

S. Vyrovyi

INFORMATION AND ANALYTICAL PROVISION OF PUBLIC AUTHORITIES AND LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES ACTIVITY

The state, problems and prospects of information and analytical provision of public authorities and local self-government bodies are studied. The analysis and evaluation of information provision in the system of public administration are carried out. A number of factors that hinder the improvement of information and analytical provision of administrative decision-taking by public authorities and local self-government bodies are revealed, the priority ways of their overcoming are outlined.

Key words: information and analytical provision, information and analytical activities, information society.